

**KUZEY MAKEDONYA TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMI KAZANIMLARININ YENİLENMİŞ BLOOM
TAKSONOMİSİNE GÖRE İNCELENMESİ***

**ANALYSIS OF NORTH MACEDONIAN TURKISH COURSE
CURRICULUM OBJECTIVES ACCORDING TO THE
REVISED BLOOM TAXONOMY**

Özlem KURT [Sorumlu Yazar]**

Özet

Bu çalışma, Kuzey Makedonya ilköğretim ikinci kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre incelenmesini amaçlamaktadır. Kuzey Makedonya'da yaşayan Türk öğrencilerinin ana dili olarak Türkçe öğrenimindeki kazanımlarının taksonomik dağılımını belirlemek amacıyla çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında veriler Kuzey Makedonya Eğitim Geliştirme Bürosu tarafından yayımlanan 4., 5. ve 6. sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programları'ndan toplanmıştır. Verilerin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular, Türkçe öğretim programlarının büyük ölçüde olgusal ve kavramsal bilgiye dayandığını ve üstbilişsel bilgiye yeterince yer verilmediğini ortaya koymuştur. Bilişsel süreç boyutunda ise hatırlama ve anlama basamaklarının ön planda olduğu, buna karşın uygulama, çözümleme, değerlendirme ve yaratma basamaklarının daha az yer aldığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, Kuzey Makedonya'daki Türkçe öğretim programlarının güncellenmesi ve zenginleştirilmesi gerektiğinin bir göstergesi niteliğindedir. Çalışmada öğrencilerin daha kapsamlı ve derinlemesine bir öğrenme deneyimi yaşayabilmeleri için üstbilişsel bilgi ve yüksek düzey bilişsel süreç basamaklarının programa daha fazla entegre edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

* Araştırma Makalesi: **Geliş tarihi:** 04.07.2024; **Kabul tarihi:** 12.08.2024
Kaynak gösterilme: KURT, Ö (2024): Kuzey Makedonya Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi, *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 16 /2, s. 1-14.

** Dr. Öğr. Üyesi, Uluslararası Balkan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü Üsküp / KUZEY MAKEDONYA ozlem.kurt@ibu.edu.mk <https://orcid.org/0000-0002-6917-4776>

Anahtar Kelimeler: Kuzey Makedonya, Türkçe, Türkçe öğretim programı, yenilenmiş Bloom Taksonomisi, kazanım

Abstract

This study aims to examine the achievements of the Turkish Language Curriculum for the second stage of primary education in North Macedonia according to the Revised Bloom's Taxonomy. A qualitative research method was used in the study to determine the taxonomic distribution of the achievements of Turkish students living in North Macedonia in learning Turkish as their mother tongue. Data were collected from the Turkish Language Curricula for 4th, 5th, and 6th grades published by the North Macedonian Bureau for Development of Education. The research revealed that the Turkish Language Curriculum relies on factual and conceptual knowledge. However, it was found that metacognitive knowledge is not sufficiently included. In the cognitive process dimension, remembering and understanding were predominant, while applying, analyzing, evaluating, and creating were less represented. The findings indicate that the Turkish Language Curriculum in North Macedonia needs to be updated and enriched. In conclusion, to provide students with a more comprehensive and in-depth learning experience, metacognitive knowledge and higher-level cognitive processes should be integrated into the curriculum.

Keywords: North Macedonia, Turkish, Turkish curriculum, Revised Bloom Taxonomy, objectives

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti dışında ana dili olarak Türkçe öğretiminin aktif olarak gerçekleştiği ülkelerden biri Kuzey Makedonya'dır. Çok dilli ve çok kültürlü bir nüfus yapısına sahip olan Kuzey Makedonya vatandaşlarının kendi ana dillerinde eğitim görme hakkı Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Anayasası ile korunmaktadır. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Anayasasının 48. maddesine göre, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti vatandaşları kendi ana dillerinde eğitim görme hakkına sahiptirler (Kurt, 2020, s.32).

Kuzey Makedonya zorunlu eğitim sistemi iki seviyeye ayrılmıştır. Birinci seviye dokuz yıllık ilkokul ve ikinci seviye lise eğitimidir. Dokuz yıllık ilk öğretim süreci üç kademedan oluşmaktadır. İlk kademe 1.sınıf, 2.sınıf ve 3. sınıf; ikinci kademe 4.sınıf, 5.sınıf ve 6. sınıf ve üçüncü kademe 7.sınıf, 8.sınıf ve 9. sınıfı kapsamaktadır (KMC İlköğretim Konsepti, 2021, s.3). Eğitim sürekliliğini sürdüren dinamik bir süreç olduğu için öğretim programı da dinamik bir yapıya sahiptir. Teknolojinin gelişmesi, bilgiye ulaşma yollarının değişmesi ve çağın gereksinimlerine uyum sağlanması amacıyla öğretim programları da zaman içinde güncellenenmekte ve bazı değişikliklere uğramaktadır. Kuzey Makedonya'da 2021 yılında ilköğretim konseptinin yenilenmesi kararıyla birlikte ilköğretim sürecinde yeni düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemelerle birlikte yeni öğretim programı da yürürlüğe girmiştir.

Kuzey Makedonya’da çok dilli ve çok kültürlü bir toplum içerisinde yaşamını sürdüren Türklerin, ana dilleri olan Türkçe dil becerilerinin gelişmesi farklı açılardan önem arz etmektedir. Bunlardan ilki ana dili öğrenimi ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişkinin varlığıdır. Yağmur (2018), iki dilli çocukların bilişsel becerilerinin düzenli gelişebilmesi ve iki dilliliğin zihinsel gelişim üzerinde yapacağı olumlu etkiden faydalanabilmeleri için dilsel becerileri açısından belli bir seviyeye ulaşmaları gerektiğini belirtmektedir (s. 185). Dil gelişimi ve bilişsel beceri arasındaki ilişki birbiri ile yakından ilintili olduğunu söylemek mümkündür. Öte yandan ana dili becerilerinin gelişimi, kimlik kazanımı açısından da büyük bir önem arz etmektedir. Ana dili becerilerinin geliştirilmesi ve dil bilincinin oluşturulması ulusal kimlik, kişilik ve benliğin oluşum sürecinde etkili bir rol oynamaktadır. Buradan hareketle Kuzey Makedonya’daki Türk çocuklarının yüksek akademik başarı düzeylerine ulaşabilmeleri ve ulusal kimlik, kişilik ve benliklerinin sağlıklı bir şekilde neşvünema bulması ana dili becerilerinin gelişmesiyle doğru orantılı olduğunu söylemek mümkündür.

Öğrencilerin akademik bağlamda gelişmelerini sağlamak ve toplumsal yaşamla ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırılması eğitim programları ile gerçekleşmektedir. Eğitim programları bünyesinde yer alan öğretim programları, bir dersin öğretimine ilişkin tüm etkinlikleri kapsamaktadır (Demirel, 2017, s. 6). Öğrenme programı hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarından oluşmaktadır. Günlük hayatta hedefler dikkat ve çabamızı odaklamamıza yardımcı olurken eğitim sürecinde hedefler öğrencilerin ne öğrenmesini istediğimizi belirtmektedir. Belirlenen hedeflere ulaşmak için öğretilecek olan içeriğin nasıl öğretileceği, öğretme-öğrenme sürecini; hedeflere ne kadar ulaşıldığı ise değerlendirme aşamasını açıklamaktadır. Eğitim sürecinin başlangıç noktası olan hedefler, eğitim süreciyle öğrencilerde değişmesi öngörülen yolların açık formülasyonunu oluşturmaktadır (Handbook, 1956, s.26).

Tekin (2009), öğretim hedeflerini öğrenciye kazandırılması planlanan davranışlar olarak tanımlamaktadır. Hedefler öğrenilecek içeriğin ve öğrencilerin yaşayacağı öğrenme deneyimlerinin, planlanmasında, düzenlenmesinde, yürütülmesinde ve değerlendirmesinde yol gösterici olarak nitelendirilmektedir (Anderson ve Krathwohl, 2001; Demirel, 2017; Ertürk, 1998). Eğitim sürecinin temeli olarak karşımıza çıkan hedeflerin doğru belirlenmesi ders içeriğine uygun öğretme sürecini, öğretme süreci esnasında gerçekleştirilecek olan etkinlikleri ve değerlendirme aşamalarının birbiriyle tutarlı bir ilişki içerisinde gerçekleşmesini sağlamaktadır. Hedeflerin öğrencilerde bulunması kararlaştırılan bilgileri, becerileri, görgüleri, tutumları ve davranışları yansıtır nitelikte olması büyük öneme sahiptir (Gezer, Şahin, Öner, Meral, 2014; Gürkan, 2001). Eğitim sürecinde hedefler bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere üç aşamada sınıflandırılmakta ve bu sınıflandırma

da taksonomi kavramı ile açıklanmaktadır. Bilişsel alan ile davranışların sergilenmesi esnasında bireyin kullandığı zihinsel süreçleri; duyuşsal alan ile bireyin kullandığı duygusal süreçleri ve devinişsel alan ile de fiziksel aktiviteler açıklanmaya çalışılmaktadır. Ancak, her alan altında bulunan davranışın sergilenmesi esnasında öğrencilerden istediği işlemlerin çok farklı olabilmesi bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışların alt basamaklara ayırma ihtiyacını da doğurmaktadır (Atılgan, H., Kan, A., ve Aydın, B., 2019, s.107). Hedeflerin bilişsel alan davranışlarına göre sınıflandırılması, üzerinde en çok durulan sınıflandırma olarak karşımıza çıkmakta ve bilişsel alan sınıflandırmalarına ilişkin geçmişten günümüze çok sayıda sınıflama örnekler mevcuttur. Bu sınıflandırmalardan en çok kabul gören ise Bloom Taksonomisidir.

Bloom Taksonomisi Benjamin Bloom tarafından 1956 yılında tamamlanmıştır. Bloom Taksonomisi öğrenme eylemi esnasında öğrencilerin zihinlerinde oluşan karmaşık süreçlerin daha kolay anlaşılmasına odaklanmaktadır. Öğrenme konusunda sergilenecek olan altı zihinsel etkinlik sürecinin tespit edilmesinde ve bu süreçlere ilişkin soru tiplerinin belirlenmesinde kullanılmaktadır. Temel fikir hedeflerin basitten karmaşığa doğru aşamalı bir şekilde düzenlenebilir olmasıdır. Bloom'un bilişsel alan taksonomisi altı seviyeden oluşmaktadır ve seviyeler arasında basitten karmaşığa doğru giden hiyerarşik bir yapı mevcuttur. Seviyeler arka arkaya dizilmiş ve her bir üst seviyeye geçmeden önce önceki seviyeye ulaşılmış olması gerekmektedir. Tek boyutlu bir yapıya sahip olan Orijinal Bloom Taksonomisi bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme seviyelerinden oluşmaktadır. Bloom Taksonomisinin sahip olduğu hiyerarşik yapıya göre her bir basamak bir sonrakinin ön koşulu olarak yer almaktadır. Bir sonraki basamaktaki davranışın kazandırılabilmesi için önceki basamağın kazanımı tamamlanmış olmalıdır.

Sürekli bir gelişim ve değişimin yaşandığı dünyaya uyum sağlanabilmesi Bloom Taksonomisinin de yenileme ihtiyacını ortaya çıkarmış ve 21.yüzyıl öğrenci-öğretmen profiline uyarlanması amacıyla geliştirime çalışmaları yürütülmeye başlanılmıştır. Bu çalışmalarla birlikte Taksonomide bazı değişiklik ve yeniliklere gidilmiştir. Anderson ve Krathwohl (2001), sınıflandırmanın yenilenmesindeki temel sebebin yeni bilgi ve yeni düşüncelerin bu çerçeveye dâhil edilmesi olduğunu belirtmektedir (s. 3).

Tek boyutlu olan Orijinal Bloom Taksonomisinin yerine Yenilenmiş Bloom Taksonomisi “Bilgi Boyutu” ve “Bilişsel Süreç Boyutu” olmak üzere iki boyutlu olarak tasarlanmıştır. Bilgi türlerinin yer aldığı Bilgi Boyutu olgusal bilgi, kavramsal bilgi, işlemsel bilgi ve üstbilişsel bilgi olarak sınıflandırılmaktadır. Olgusal bilgi öğrencilerin bir disipline aşına olmaları veya disiplindeki problemlerden herhangi birini çözmeleri için bilmeleri gereken temel terim ve detay gibi unsurları içermektedir. Kavramsal bilgi,

sınıflama, ilkeler, kuramlar, modeller ve yapılar bilgisi gibi geniş bir yapı içerisinde birlikte çalışabilmelerini sağlayan unsurlar arasındaki iç ilişkileri kapsamaktadır. İşlemsel bilgi bir şeyin nasıl yapılacağına ilişkin bilgidir. Üstbilişsel bilgi ise kişinin biliş bilgisini kapsamaktadır (Anderson ve Krathwohl, 2001, s.46).

Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Bilgi Boyutunun eklenilmesinin yanında Bilişsel Süreç Boyutunda da bazı değişikliklere gidilmiştir. Bilgi Boyutunda bilgi türlerin incelenirken Bilişsel Süreç Boyutunda bilginin nasıl kullanıldığına odaklanılmaktadır ve hatırla, anla, uygula, analiz et, değerlendir ve yarat olarak sınıflandırılmıştır. Kişinin bilgiye ulaşması için geçirmesi gereken bilişsel süreçlere vurgu yapmak için Orijinal Bloom Taksonomisinde isim olarak karşımıza çıkan süreçler, Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde birer eylem olarak belirtilmektedir. Öte yandan yarat olarak karşımıza çıkan sentez basamağı değerlendirme ile değiştirilmiş ve son basamak olarak sınıflandırmada yerini almıştır.

Hatırlama, bilgiyi uzun süreli bellekten geri getirmedir. Anlama, sunulan bilgiyi kavrama, anlam oluşturma ve bilgiyi içselleştirme. Uygulama, yöntem veya işlemi verilen bir durumda uygulama veya mevcut olan bilgiyi yeni durumlarda kullanmadır. Çözümleme, bilgiyi bileşen veya parçalara ayırma, farklı bileşenleri ayırt etme ve bileşenlerin birbiriyle ya da bütün ile arasındaki ilişkiyi belirtmedir. Değerlendirme ölçüt ve kriterlere göre yargılamak, karara varmak ve hüküm vermektir. Yaratma ise yeni ve orijinal bir ürün oluşturmak için parçaları bir araya getirmektir.

Tablo 1. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi Boyutları (Anderson ve Krathwohl, 2001, s.1)

Bilgi Boyutu	Bilişsel Alan Boyutu					
	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
Olgusal Bilgi	Listelemek	Özetlemek	Yanıtlamak	Seçmek	Kontrol Etmek	Oluşturmak
Kavramsal Bilgi	Tanımak Ayırt Etmek	Sınıflandırmak	Sağlamak	Farklılaştırmak	Belirlemek	Birleştirmek
İşlemsel Bilgi	Hatırlamak	Açıklamak	Gerçekleştirmek	Birleştirmek	Yargılamak	Tasarlamak
Üstbilişsel Bilgi	Tanımlamak	Tahmin etmek	Kullanmak	Analiz Etmek	Yansıtmak	Yaratmak

Çağın gereksinimlerine uyum sağlayabilmek için hayatın bütün alanlarında olduğu gibi eğitim alanı da dinamik bir yapıya sahiptir ve başta teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmek amacıyla öğretim programlarında zaman zaman bazı değişikliklere gidilmektedir. Kuzey Makedonya’da 2021 yılında öğretim programında yapılan değişiklik ile Türkçe öğretim programı da değişikliklere uğramıştır. Değişen öğretim programlarıyla birlikte çağın şartlarına uygun olarak üstbilişsel bilgi ve becerilere sahip olan nitelikli öğrenciler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Buradan hareketle çalışmanın problemini Kuzey Makedonya Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan kazanımların Bloom Taksonomisi açısından incelenmesi durumunda hangi boyutlarda yer aldığı konusu oluşturmaktadır. Bu çalışma ile birlikte Kuzey

Makedonya’da uygulanan Türkçe Öğretim Programında yer alan kazanımların taksonomik durumları belirlenecek ve araştırma sonucunda elde edilen bulgular yapılacak olan geliştirme çalışmalarına yönelik veri sunacaktır. Araştırmanın amacı Kuzey Makedonya ilköğretim ikinci kademe (4., 5. ve 6. sınıf) Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre nasıl bir dağılım gösterdiklerinin tespit edilmesidir. Bu amaçla ulaşmak için şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Kuzey Makedonya ilköğretim 4.sınıf Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlar Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Kuzey Makedonya ilköğretim 5.sınıf Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlar Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Kuzey Makedonya ilköğretim 6.sınıf Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlar Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Kuzey Makedonya 2021 yılında yenilenen ilköğretim ikinci kademe Türkçe Öğretim Programlarında’nda yer alan kazanımlar Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

1. Yöntem

Kuzey Makedonya Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre incelenmesi ve analiz edilmesini kapsayan bu çalışma nitel araştırma modeli ile yürütülmektedir. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.40). Ders programında yer alan kazanımların analiz edilmesi taksonomik olarak incelenmesinde nitel araştırma modelinin doküman inceleme yöntemi kullanılmaktadır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.189). Araştırmanın veri kaynağını Kuzey Makedonya Eğitim Geliştirme Bürosu tarafından yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı oluşturmaktadır. Çalışmanın veri kaynağını Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Eğitim Geliştirme Bürosu tarafından 2021 yılında yayımlanan dördüncü sınıf ve 2023 yılında yayımlanan beşinci ve altıncı sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programları oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılan dokümanlar Kuzey Makedonya Eğitim Geliştirme Bürosu internet sayfasında bulunan öğretim programlarından elde edilmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen veriler doküman analizi yöntemine göre analiz edilip düzenlenmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı üç alana ayrılmıştır: Dil (Dilbilgisi) ve İletişim, Edebiyat ve Yaratıcılık ile Medya Kültürü ve Medya Okuryazarlığı. Belirtilen alanlarda yer

alan kazanımlar Yenilenmiş Bloom Taksonomisi tablosunun bilgi boyutu ve bilişsel süreç boyutunun hangi basamaklarında yer aldığı her bir kazanımın incelenmesiyle belirlenmiştir. Kazanımların sınıflandırılmasında çalışmada yer alan Yenilenmiş Bloom Taksonomisi tablosu kullanılmıştır. Çalışma konusunu oluşturan Türkçe dersi öğretim programı Dil (Dilbilgisi) ve İletişim, Edebiyat ve Yaratıcılık ile Medya Kültürü ve Medya Okuryazarlığı alanında yer alan kazanımlar teker teker incelenmiş ve taksonomik olarak tablodaki bilgi ve bilişsel süreç boyutlarının hangi basamaklarında yer aldığı belirlenmiştir. Bu basamaklarda belirtilen kazanımların yapıları ise ders kodu, sınıf düzeyi, alan ve kazanım sırasına göre kodlanmıştır.

2. Bulgular

Verilerin incelemesi sonucunda elde edilen bulgular, bu bölümde araştırma soruları kapsamın tablolar şeklinde gösterilerek yorumlanmaktadır. Çalışmada ilk önce Kuzey Makedonya ilköğretim 4.sınıf Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre dağılımlarına ilişkin bulgular ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kuzey Makedonya ilköğretim 4.sınıf Türkçe Öğretim Programı kapsamında Türkçe dersi öğretim alanları Dil ve İletişim, Edebiyat ve Yaratıcılık ile Medya Kültürü ve Medya Okuryazarlığı olmak üzere üç alan olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda Türkçe Öğretimi Programı'nda Dil ve İletişim alanına ilişkin 8 kazanım, Edebiyat ve Yaratıcılık alanına ilişkin 5 kazanım, Medya Kültürü ve Medya Okuryazarlığı alanına ilişkin 3 kazanım olmak üzere toplam 16 kazanım tespit edilmiştir.

Tablo 2. 4. Sınıf Türkçe Öğretimi Ders Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Dağılımı

Bilgi Boyutu	Bilişsel Alan Boyutu						Toplam
	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma	
Olgusal Bilgi	T.4.2.2 T.4.3.1 T.4.3.2 T.4.3.3	T.4.2.3	T.4.1.7 T.4.1.8				7
Kavramsal Bilgi	T.4.1.1 T.4.1.4 T.4.2.1	T.4.1.2 T.4.1.5 T.4.1.6 T.4.2.5		T.4.2.4			8
İşlemsel Bilgi	T.4.1.3						1
Üstbilişsel Bilgi							
Toplam	8	5	2	1			16

Tablo 2'de 4.sınıf Türkçe Öğretimi Ders Programı'nda yer alan kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisi bilgi boyutu ve bilişsel süreç boyutunun alt basamaklarında hangi kazanımların yer aldığı gösterilmektedir. Tablo 2 incelendiğinde olgusal bilgi 7, kavramsal bilgi 8 ve işlemsel bilgiye

yönelik 1 kazanımın yer aldığı bulgusuna saptanmıştır. Üstbilişsel bilgi basamağında ise herhangi bir kazanım tespit edilmemiştir.

Bilişsel alan boyutu açısından incelendiğinde ise hatırlama basamağında 8, anlama basamağında 5, uygulama basamağında 2 ve çözümleme basamağında 1 kazanım tespit edilmiştir. Değerlendirme ve yaratma basamağında herhangi bir kazanım tespit edilmemiştir. Kuzey Makedonya 4.sınıf Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımların Yenileniş Bloom Taksonomisi bilişsel süreç ve bilgi boyutlarındaki frekans dağılımları ve yüzdeleri ise *Tablo 3*'te sunulmaktadır.

Tablo 3. 4. Sınıf Türkçe Öğretimi Ders Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Yüzdelik Dağılımı

Bilişsel Süreç Boyutu	Hatırlama		Anlama		Uygulama		Çözümleme		Değerlendirme		Yaratma		Toplam	
Bilgi Boyutu	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Olgusal Bilgi	4	25	1	6,25	2	12,5	/	/	/	/	/	/	7	43,75
Kavramsal Bilgi	3	18,75	4	25	/	/	1	6,25	/	/	/	/	8	50
İşlevsel Bilgi	1	6,25	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1	6,25
Üstbilişsel Bilgi	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Toplam	8	50	5	31,25	2	12,5	1	6,25	/	/	/	/	16	100

Tablo 3'te 4.sınıf Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımların bilgi boyutlarının ve bilişsel süreç boyutlarının frekans ve yüzdelik dağılımları ortaya konmuştur. Kazanımların %50'si bilişsel süreç boyutunun hatırlama basamağında yer almaktadır. Toplam kazanımların %43,75'i olgusal bilginin hatırlanması, %18,75'i kavramsal bilginin hatırlanması, %6,25'i de işlevsel bilginin hatırlanmasına yöneliktir. Programda yer alan toplam 5 kazanım bilişsel süreç boyutunun anlama basamağında yer almaktadır. Kazanımların %6,25'i olgusal bilgiyi anlama ve %25 kavramsal bilgiyi anlamaya yöneliktir. Toplam kazanımların %12,5 olgusal bilginin uygulanması ve %6,25'nin ise olgusal bilginin çözümlenmesine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bilişsel süreç boyutunun değerlendirme ve yaratma basamağında ve üstbilişsel bilgi boyutunda herhangi bir kazanım tespit edilememiştir.

Kuzey Makedonya ilköğretim 5.sınıf Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre nasıl bir dağılım gösterdiğine yönelik bulgular *Tablo 4*'te sunulmaktadır.

Tablo 4. 5. Sınıf Türkçe Öğretimi Ders Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Dağılımı

Bilgi Boyutu	Bilişsel Alan Boyutu						Toplam
	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma	
Olgusal Bilgi	T.5.1.4	T.5.2.4	T.5.1.2 T.5.1.3 T.5.1.5 T.5.1.8	/	/	/	6
Kavramsal Bilgi	T.5.1.7 T.5.2.1	T.5.1.1 T.5.2.2		T.5.2.3	/	T.5.1.6 T.5.2.5	7
İşlemsel Bilgi	/	/	/	/	/	/	/
Üstbilişsel Bilgi	/	/	/	/	/	/	/
Toplam	3	3	4	1	/	2	13

Kuzey Makedonya 5.sınıf Türkçe Öğretimi Ders Programı'nda toplam 13 kazanım bulunmaktadır. Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisi bilgi boyutu ve bilişsel süreç boyutunun alt basamaklarında hangi kazanımların yer aldığına bakıldığında ise kazanımların 6'sının olgusal bilgi basamağında ve 7'sinin ise kavramsal bilgi basamağında yer aldığı saptanmıştır. İşlemsel ve üstbilişsel bilgi basamağında herhangi bir kazanım tespit edilmemiştir.

Bilişsel alan boyutu açısından incelendiğinde ise hatırlama basamağında 3, anlama basamağında 3, uygulama basamağında 4 ve çözümleme basamağında 1 kazanım tespit edilmiştir. Değerlendirme ve yaratma basamağında herhangi bir kazanım tespit edilmemiştir. Tespit edilen 13 kazanımın Yenilenmiş Bloom Taksonomisi bilişsel süreç ve bilgi boyutlarındaki frekans dağılımları ve yüzdeleri ise *Tablo 5*'te sunulmaktadır.

Tablo 5. 5. Sınıf Türkçe Öğretimi Ders Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Yüzdelik Dağılımı

Bilişsel Süreç Boyutu	Hatırlama		Anlama		Uygulama		Çözümleme		Değerlendirme		Yaratma		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Bilgi Boyutu														
Olgusal Bilgi	1	7,69	1	7,69	4	30,77	/	/	/	/	/	/	6	46,15
Kavramsal Bilgi	2	15,38	2	15,38	/	/	1	7,69	/	/	2	15,38	7	53,85
İşlemsel Bilgi	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Üstbilişsel Bilgi	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Toplam	3	23,08	3	/	4	/	1	7,69	/	/	2	15,38	13	100

Kazanımların bilgi boyutlarının ve bilişsel süreç boyutlarının frekans ve yüzdelik dağılımlarına bakıldığında ise %7,96'sının olgusal bilgiyi hatırlama %15,38'i kavramsal bilgiyi hatırlama; %7,69'un olgusal bilgiyi anlama, %15,38'in kavramsal bilgiyi anlama; %30,77'nin olgusal bilgiyi uygulama;

Özlem Kurt

Kuzey Makedonya Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi /Analysis of North Macedonian Turkish Course Curriculum Objectives According to the Revised Bloom Taxonomy

%7,69'un kavramsal bilgiyi çözümleme ve %15,38'inin de kavramsal bilgiyi yaratılma basamağında yer aldığı tespit edilmiştir. Öte yandan işlevsel ve üstbilişsel bilgiye yönelik herhangi bir kazanım tespit edilmemiştir.

Kuzey Makedonya ilköğretim 6.sınıf Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre nasıl bir dağılım gösterdiğine yönelik bulgular ise *Tablo 6*'da sunulmaktadır.

Tablo 6. 6. Sınıf Türkçe Öğretimi Ders Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Dağılımı

Bilgi Boyutu	Bilişsel Alan Boyutu						Toplam
	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma	
Olgusal Bilgi	T.6.1.10 T.6.1.12 T.6.1.16 T.6.2.1 T.6.2.4	T.6.1.4 T.6.1.5 T.6.1.7 T.6.1.9 T.6.1.11 T.6.1.13 T.6.3.1	T.6.1.2 T.6.1.3 T.6.1.15	T.6.1.3 T.6.1.6 T.6.2.5	/	/	18
Kavramsal Bilgi	T.6.1.1 T.6.3.4	T.6.2.2 T.6.2.6 T.6.2.8 T.6.3.2 T.6.3.3	T.6.1.14	T.6.2.3 T.6.2.7	/	T.6.2.9	11
İşlemsel Bilgi	/	/	T.6.1.17	/	/	/	1
Üstbilişsel Bilgi	/	/	/	/	/	/	
Toplam	7	12	5	5	/	1	30

Kuzey Makedonya 6.sınıf Türkçe dersi öğretim programında toplam 30 kazanım tespit edilmiştir. Kazanımların bilgi boyutuna göre sınıflandırılmasına bakıldığında 18 kazanımın olgusal bilgi, 11 kazanımın kavramsal bilgi ve 1 kazanımın işlemsel bilgi olduğu tespit edilmiştir. Bilişsel süreç basamaklarına göre dağılımları inceneldiğinde ise 30 kazanımın 7'si hatırlama, 12'si anlama, 5'i uygulama, 5'i çözümleme ve 1 tanesi de yaratma basamağına ait olduğu görülmektedir. Değerlendirme basamağında herhangi bir kazanım tespit edilmemiştir. Kazanımlarının yüzdelik dağılımları ise *Tablo 7*'de sunulmaktadır.

Tablo 7. 6. Sınıf Türkçe Öğretimi Ders Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Yüzdelik Dağılımı

Bilişsel Süreç Boyutu	Hatırlama		Anlama		Uygulama		Çözümleme		Değerlendirme		Yaratma		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Olgusal Bilgi	5	16,67	7	23,33	3	10	3	10	/	/	/	/	18	60
Kavramsal Bilgi	2	6,67	5	16,67	1	3,33	2	6,67	/	/	1	3,33	11	36,67
İşlevsel Bilgi	/	/	/	/	1	3,33	/	/	/	/	/	/	1	3,33

Üstbilişsel Bilgi	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Toplam	7	23,33	12	40	5	16,67	5	16,67	/	/	1	3,33	30	100	

Kazanımların bilgi boyutlarının ve bilişsel süreç boyutlarının yüzdelik dağılımlarına bakıldığında ise toplam 30 kazanımın %16,67'si olgusal bilgiyi hatırlama, %6,67'si kavramsal bilgiyi hatırlama, %23,33'ü olgusal bilgiyi anlama, %16,67 kavramsal bilgiyi anlama, %10'u olgusal bilgiyi uygulama, %3,33'ü kavramsal bilgiyi uygulama, %10'u olgusal bilgiyi çözümleme, %6,67'si kavramsal bilgiyi uygulama ve %3,33'ü kavramsal bilgiyi yaratma basamağında yer almaktadır. Üstbilişsel bilgiye ve değerlendirme basamağına yönelik herhangi bir kazanım tespit edilmemiştir.

Kuzey Makedonya'da 2021 yılında yenilenen ilköğretim ikinci kademe Türkçe Öğretim Programlarında'nda yer alan kazanımlar Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre genel dağılımlarına ilişkin bulgular *Tablo 8*'de yer almaktadır.

Tablo 8. *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programlarında'nda Yer Alan Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Dağılımı*

Bilişsel Süreç Boyutu	Hatırlama		Anlama		Uygulama		Çözümleme		Değerlendirme		Yaratma		Toplam	
Bilgi Boyutu	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Olgusal Bilgi	10	16,95	9	15,25	9	15,25	3	5,08	/	/			31	52,54
Kavramsal Bilgi	7	11,86	11	18,64	1	1,69	4	6,78	/	/	3	5,08	26	44,07
İşlevsel Bilgi	1	1,69	/	/	1	1,69	/	/	/	/	/	/	2	3,39
Üstbilişsel Bilgi	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Toplam	18	30,51	20	33,9	11	18,64	7	11,86	/	/	3	/	59	100

Olgusal bilgi basamağında yer alan kazanımların %16,95'inin hatırlama, %15,25'inin anlama ve %15,25'inin uygulama süreçlerine ait olduğu belirlenmiştir. Kazanımların %5,08'nin çözümleme sürecinde olduğu, değerlendirme ve yaratma süreçlerinde ise herhangi bir kazanım olmadığı saptanmıştır. Toplam kazanımların %52,54'ü olgusal bilgi basamağında yer almaktadır.

Toplam kazanımların %44,07'si kavramsal bilgi basamağında yer almaktadır. Kavramsal bilgi basamağında yer alan kazanımların %11,86'sının hatırlama, %18,64'ünün anlama, %1,69'unun uygulama ve %6,78'inin çözümleme süreçlerine ait olduğu tespit edilmiştir. Yaratma sürecinde %5,08 oranında kazanım olduğu, değerlendirme sürecinde ise kazanım bulunmadığı görülmektedir

Kazanımların %3,39'u işlevsel bilgi basamağında yer almaktadır. İşlevsel bilgi basamağında yer alan kazanımların %1,69'unun hatırlama ve %1,69'unun uygulama süreçlerine ait olduğu belirlenmiştir. Anlama, çözümleme, değerlendirme ve yaratma süreçlerinde herhangi bir kazanım olmadığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, üstbilişsel bilgi basamağında herhangi bir kazanımın yer almadığı tespit edilmiştir.

Kazanımların bilişsel süreç boyutları açısından genel dağılımına bakıldığında ise %30,51'inin hatırlama, %33,9'unun anlama, %18,64'ünün uygulama ve %11,86'sının çözümleme süreçlerine ait olduğu tespit edilmiştir. Değerlendirme sürecinde herhangi bir kazanım bulunmazken, yaratma sürecinde %5,08 oranında kazanım olduğu belirlenmiştir.

3. Tartışma ve Sonuç

Kuzey Makedonya ilköğretim ikinci kademe (4., 5. ve 6. sınıf) Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre dağılımlarını tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmanın sonuçları aşağıda sunulmaktadır. Kuzey Makedonya ilköğretim ilinci kademe Türkçe Öğretim Programının incelenmesiyle birlikte 5.sınıf programında 16, 6.sınıf programında 13 ve 7.sınıf programında 30 olmak üzere toplam 59 kazanım tespit edilmiştir.

Tespit edilen bu kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre dağılımları incelendiğinde büyük ölçüde hatırlama ve anlama basamağında yer aldığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, benzer çalışmalarda elde edilen sonuçlarla da örtüşmektedir. Örneğin Kuzu (2013), Türkçe ders kitaplarındaki metin altı sorularının %36'sının hatırlama, %39'unun anlama ve %25'inin ise diğer süreç basamaklarında yer aldıklarını belirtmektedir. Öte yandan Kurt (2020), Kuzey Makedonya 5.sınıf Türkçe ders kitapları metin altı sorularını Bloom Taksonomisi bilişsel süreç basamaklarına göre incelemiş olduğu çalışmada metin altı sorularının % 43,13'ü hatırlama düzeyi, % 46,27'si ise anlama düzeyinde yer aldığını belirtmektedir. Bilgi boyutuna göre bakıldığında ise kazanımlar büyük ölçüde olgusal ve kavramsal bilgiye dayanmaktadır. Sevil ve Yıldırım (2019), 5. sınıf seviyesinde bulunan kazanımların büyük çoğunluğunun anlama ve uygulama basamakları ile bilgi birikimi boyutunun olgusal bilgi ve işlemsel bilgi basamaklarında yer aldığını belirtmektedir.

Kuzey Makedonya ilköğretim ikinci kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre incelenmesi sonucunda, programın büyük ölçüde olgusal ve kavramsal bilgiye dayandığını, üstbilişsel bilginin ise yeterince yer almadığını ortaya koymuştur. 4.sınıf Türkçe Dersi Öğretimi Ders Programı kazanımlarının %43'ü olgusal bilgi, %50'si kavramsal bilgi ve %6,25'ini de işlevsel bilgi oluşturmaktadır. Yine aynı şekilde benzer bulgular 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programında da

karşımıza çıkmaktadır. Kazanımların %46,15'ini olgusal bilgi ve %53,85'ini de kavramsal bilgi oluşturmaktadır. 6.sınıf Türkçe Ders Programı kazanımlarının %60 olgusal bilgi, %36,67'sini kavramsal bilgi ve %3,33'ünü de işlevsel bilgi oluşturmaktadır. Nitekim üstbilişsel bilgiye yönelik herhangi bir kazanımın tespit edilmediği sonucuna varılmıştır.

Bilişsel süreç boyutunda ise hatırlama ve anlama basamaklarının öne çıktığı, diğer basamakların ise daha az yer bulduğu belirlenmiştir. Ayrıca elde edilen bulgulardan hareketle, Kuzey Makedonya ilköğretim ikinci kademe Türkçe Dersi ders programında değerlendirme basamağına ilişkin herhangi bir kazanımın yer almadığını da söylemek mümkündür. Bu bulgular, Türkçe öğretim programlarının daha dengeli ve kapsamlı hâle getirilmesi gerektiğini de göstermektedir. Eğitim programlarında hatırlama ve anlama basamaklarının ön planda olması, öğrencilerin temel bilgi ve kavramları öğrenmelerine olanak tanır. Ancak, öğrencilerin bilgiyi uygulama, analiz etme, değerlendirme ve yaratma becerilerini geliştirmek için daha fazla fırsat sunulması gerekmektedir. Kuzey Makedonya Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın bu doğrultuda yeniden yapılandırılması öğrencilerin daha derinlemesine öğrenme deneyimleri yaşamalarını sağlayabilir.

Araştırma, öğretim programlarının güncellenmesi sürecinde dikkate alınabilecek önemli veriler sunmaktadır. Özellikle, işlemsel ve üstbilişsel bilgiye yönelik kazanımların artırılması, öğrencilerin daha yüksek düzeyde düşünme becerileri geliştirmelerine katkı sağlayacaktır. Ayrıca, ulusal kimlik ve kültürel bilinç oluşturma açısından da programların zenginleştirilmesi de gerekmektedir. Bu doğrultuda, gelecekteki çalışmaların program geliştirme sürecine katkı sağlaması ve öğretim programlarının sürekli olarak gözden geçirilerek güncellenmesi önerilmektedir.

Yazarların katkı düzeyleri:	Tek yazar: %100.
Etik komite onayı:	Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.
Finansal Destek:	Çalışmada finansal destek alınmamıştır.
Çıkar çatışması:	Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R., (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing*. USA: Longman.
- Atılğan, H., Kan, A., ve Aydın, B. (2019). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Anı Yayıncılık: Ankara.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals, handbook I: The Cognitive Domain*. New York: David McKay Company Inc.

- Demirel, Ö. (2017). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem.
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Filiz, S. B., & Yıldırım, N. (2019). Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Revize Edilmiş Bloom Taksonomisine Göre Analizi. *İlköğretim Online*, 18(4).
<https://doi.org/10.17051/ilkonline.2019.632521>
- Gezer, M., Şahin, İ., F., Öner, M. ve Meral, E. (2014).8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı kazanımlarının revize edilmiş Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 433- 455.
<https://doi.org/10.14686/BUEFAD.201416226>
- Gürkan, T. (2001). *Programın yapısal boyutları ve program geliştirme süreci*. M. Gültekin (Ed.), Öğretimde planlama ve değerlendirme içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kurt, O. (2020). Kuzey Makedonya’da Türk öğrencilere yönelik hazırlanmış olan ilköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma metinlerindeki metin altı soruların yenilenmiş Bloom taksonomisi bilişsel süreç basamaklarına göre incelenmesi. *Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları*, 2(2), 31-48.
- Kuzu, S. T. (2013). 6, 7, 8. Sınıf Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Dilbilgisi Soruları ve Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KMC İlköğretim Konsepti:
file:///C:/Users/CCC/OneDrive/Desktop/Makale%20malzemeleri/Konceptija%20MK.pdf
- Yağmur, K. (2018). “Dil Öğretiminde Anadili, İkinci Dil ve Yabancı Dil Kavramları”. Mustafa Durmuş; Alparslan Okur (Ed.), *Yabancılarla Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s.181-200). Ankara: Grafiker.
- Yıldırım, A., & Simsek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11 baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Tekin, H. (2009). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı.